

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ДОКУМЕНТОЗНАВЦЯ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЯК ОБ'ЄКТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню професійної підготовки документознавця в інформаційному середовищі. У статті актуалізується питання документознавчої освіти у соціально-педагогічних дослідженнях; освіта розглядається як частина соціальної сфери, виділяються способи реалізації соціального замовлення освіти, вивчається вплив документознавчої освіти на соціальний розвиток і суспільний прогрес.

Здійснений аналіз досліджень документознавчої освіти свідчить, що в освітній практиці напрацьовано значний арсенал педагогічних ідей, однак теоретичне осмислення педагогічного досвіду відбувається надзвичайно повільно. Очевидно, що розвиток спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» потребує розробки теоретичних основ педагогіки професійної освіти документознавців, що, своєю чергою, зможе забезпечити якісну та професійну підготовку фахівців.

Ключові слова: документознавець, інформаційне середовище, освіта, педагогічні дослідження.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство, у якому інформація все більше набуває ролі соціально-значущого ресурсу, потребує висококваліфікованих фахівців, які б вільно володіли інформаційно-комунікаційними технологіями та ефективно їх використовували у своїй професійній діяльності. Для роботи у сфері педагогіки, економіки та адміністративного управління, окрім фахових та спеціальних знань, необхідні знання та навички вільного володіння інформаційно-комунікаційними технологіями. Це повною мірою стосується фахівців зі спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність».

Неабияку роль у підготовці документознавців відіграють історико-педагогічні дослідження, пов'язані із вивченням генези та основних етапів розвитку професії документознавця в контексті соціально-економічного та інформаційно-технологічного розвитку суспільства.

Саме тому у ВНЗ потрібно здійснювати якісну професійну підготовку документознавця на основі педагогічних досліджень для ефективного забезпечення інформаційного середовища.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Для дослідження зазначеної проблеми особливу значимість мають роботи, присвячені документознавчій освіті як об'єкту педагогічного дослідження, компетентнісному підходу у підготовці майбутніх документознавців (В. М. Варенко, Н. Р. Барабанова, О. В. Матвієнко, М. С. Слободяник, та ін.); професійній підготовці документознавця (О. Б. Виноградова, С. В. Дубова, О. Г. Кириленко); основам документознавчої професіології (О. В. Матвієнко, І. Є. Морозюк, О. А. Політова, Л. Я. Філіпова).

Аналіз літератури свідчить про те, що тема є актуальною в сучасній освіті. Водночас, зазначена проблема є недостатньо дослідженою, оскільки багато аспектів залишаються відкритими.

Мета статті полягає в обґрунтуванні професійної підготовки документознавця як об'єкта педагогічного дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. У забезпеченні якості підготовки фахівців, які б відповідали сучасним вимогам практики, рівню розвитку наукових знань та перспективам суспільного розвитку, особливого значення набуває розробка нового змісту освіти документознавців, його нормативно-правові регулятиви (система визнання кваліфікацій, правила прийому до ВНЗ, оцінка якості підготовки фахівців на різних ступенях безперервної освіти). При цьому актуалізується проблема «самопізнання» системи документознавчої освіти: у методичних пошуках щодо розв'язання проблем і завдань, пов'язаних із вивченням окремих навчальних предметів, у історико-педагогічних дослідженнях, пов'язаних із вивченням основних етапів розвитку професії документознавця в контексті соціально-економічного та інформаційно-технологічного розвитку суспільства, у соціально-педагогічних, присвячених розгляду освіти як частини соціальної сфери, способів реалізації соціального замовлення освіти, впливу власне документознавчої освіти на соціальний розвиток і суспільний прогрес; у дослідженнях психолого-педагогічних, присвячених вивченню способів діагностики, індивідуального підходу, особистісного розвитку студентів-документознавців. Закономірності підготовки документознавців, принципи, методи і засоби їхньої підготовки є специфічними, отже – доцільними є розробка теоретичних основ підготовки, перепідготовки документознавців та підвищення їхньої кваліфікації.

На сьогоднішній день важливо випускати висококваліфікованих фахівців документознавчої сфери, адже прогрес не стоїть на місці і вимоги виробництва постійно зростають. Особливо активно розвивається інформаційне середовище, для ефективної діяльності якого потрібні професійні фахівці.

Розвиток досліджень документознавчої освіти дає змогу розв'язати основну суперечність, яка полягає в тому, що в освітній практиці напрацьовано значний арсенал педагогічних ідей, однак теоретичне осмислення педагогічного досвіду відбувається надзвичайно повільно. Очевидно, що розвиток спеціальності «Документознавство та інформаційна діяльність» потребує розробки теоретичних основ педагогіки професійної освіти документознавців.

Саме педагогічні дослідження у сфері документознавства дадуть змогу більш глибоко та повноцінно дослідити документознавця як професіонала. Що, своєю чергою, забезпечить підвищення професіоналізму документознавця в інформаційному середовищі.

Задля підвищення рівня професійності майбутнього документознавця у вищі навчальні заклади потрібно водити нові дисципліни, які б могли:

- надати знання, необхідні для теоретичного уявлення про документознавство як наукову дисципліну;
- висвітлити основні етапи виникнення і розвитку документів різних типів;
- розкрити природу, сутність, соціальну роль, ознаки і властивості документа як системного об'єкта документознавства;
- розглянути основні типи і види документів, їхні характерні ознаки, структуру;
- визначити прикладне значення документознавства, окреслити сфери застосування основних властивостей документа і його значення у подальшому розвитку системи комунікацій [4].

Сьогодні педагогічна наука визначає одним із загальнопедагогічних принципів розвитку системи безперервної професійної освіти її диверсифікацію за інституціональними формами вищої освіти, її рівнями та змістом. В освіті термін диверсифікація, запозичений зі сфери економіки, означає різноманітність, різнобічний розвиток, розширення видів послуг, що надаються, освоєння нових видів діяльності.

Педагогічна наука визнає, що зміст навчання закономірно залежить від завдань, які відображають потреби суспільства, рівень та логіку розвитку науки, реальні навчальні можливості та зовнішні умови для навчання. Складні тенденції розвитку наукового знання, які відображають варіативність та різноманітність наукових підходів до пізнання та розуміння об'єктивного світу, впливають не лише на зміст викладання конкретних навчальних дисциплін у вищій школі, а й визначають феномен розвитку спеціалізацій підготовки фахівців на певних концептуальних засадах [3, с. 18].

Різноманітність впливів різних чинників на психолого-педагогічні процеси підготовки фахівців потребує виділення основних із них, які визначають результати процесу підготовки фахівців. Поміж цих чинників – і інформаційно-технологічні, які визначають зміни у змісті освіти майбутнього фахівця, і сфери особистісного спілкування, і засоби професійної соціалізації майбутнього фахівця упродовж навчання у ВНЗ.

Підвищення якості проведення занять для майбутніх документознавців, зокрема введення в навчальні плани самостійної роботи, з одного боку, і аудиторної роботи, що включає практичні заняття і модульні контролі, з другого, – сприятимуть розвитку умінь, необхідних у трудовій діяльності документознавців, а саме:

- узагальнювати, проводити аналіз і синтез інформації з теорії комунікації у співвідношенні з іншими дисциплінами;
- використовувати комунікативну компетенцію для ефективної взаємодії в різних сферах спілкування;
- проводити відбір і систематизацію інформаційних матеріалів, які використовуються з метою спілкування в різних сферах;
- розвивати базові вербальні і невербальні уміння в різних видах навчальної і професійної діяльності;

- використовувати засоби масової комунікації для отримання, переробки і створення актуальної інформації у вигляді документів, рефератів, доповідей, статей, інтерв'ю;
- вдосконалювати особистісну комунікаційну компетентність, використовуючи отримані спеціальні знання, навички та вміння міжособистісної комунікації [1, с. 65].

Проте механічне використання в педагогічній практиці пропонуєваних ученими моделей підготовки студентів-документознавців не може дати позитивних результатів, якщо не будуть враховані освітні цілі і задачі конкретної кафедри, конкретного ВНЗ. Приміром, на кафедрах однією з основних освітніх цілей повинна бути підготовка фахівців, які зможуть у майбутній трудовій діяльності займатися не лише організацією і вдосконаленням технологій забезпечення документацією управлінської діяльності, але й реалізувати свої знання і уміння в роботі офіс-менеджерів, фахівців зі зв'язків з громадськістю, викладачів тощо.

Суспільство, яке дбає про своє майбутнє, має усвідомити колосальні можливості, привнесені інформаційними технологіями, та навчитися грамотно застосовувати їх, у першу чергу, в освіті. Можна багато дискутувати щодо ефективності та доцільності використання інформаційних технологій, але не застосовувати їх було б безглуздом. Можливості сучасної системи освіти взагалі значно розширюються завдяки використанню мультимедійних інтерактивних технологій, Інтернету. Нові інформаційні технології кардинально вплинули на всю систему освіти, зачепивши її зміст, форми й методи навчання, що спричинило зміну вимог до сучасного студента.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Через масштабність змін, які відбуваються в розвитку інформаційно-технологічної сфери, а також у розвитку наукової дисципліни «Документознавство», і зважаючи на множини чинників, які впливають на розвиток освітньої практики, актуальним є дослідження процесів розвитку професійної документознавчої освіти, визначення передумов, етапів та закономірностей її становлення як сфери педагогічної практики та напряму наукових досліджень.

Для досліджень документознавчої освіти важливим є дотримання історико-генетичного принципу, розгляд її на основі аналізу умов походження, подальшого розвитку, виявлення моментів зміни одного рівня функціонування якісно іншим, а також принципу єдності логічного та історичного, який потребує поєднувати вивчення історії становлення документознавчої освіти (генетичний аспект) та її теорії (структури, функцій, зв'язків документознавчої освіти у її сучасному стані), а також перспектив подальшого розвитку.

Аналіз соціальної ситуації, практики перетворень, накопиченого педагогічного досвіду з позиції сучасних наукових підходів дасть змогу окреслити нові орієнтири розвитку документознавчої освіти, стратегію її оновлення та допоможе у професійній підготовці документознавців.

Список використаних джерел:

1. Барабанова Н. Р. «Теорія комунікації» в комплексі дисциплін для підготовки / Н. Р. Барабанова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2010. – № 1. – С. 62–68.
2. Варенко В. М. Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх документознавців на прикладі дисципліни «Інформаційно-аналітична діяльність» / В. М. Варенко // Вісник Книжкової палати. – 2012. – № 10. – С. 28–30.
3. Матвієнко О. В. Документознавча освіта: проблеми та перспективи розвитку практики та наукових досліджень / О. В. Матвієнко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2009. – № 4. – С. 17–22.
4. Навчальна програма з дисципліни «Документознавство» для спеціальності 6.020100 «Документознавство та інформаційна діяльність» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dilo.kiev.ua/npzdd.html>. – Заголовок з екрану.
5. Слободяник М. С. Становлення та розвиток вищої документознавчої освіти в Україні / М. С. Слободяник // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2011. – № 3. – С. 4–5.

REFERENCES TRANSLATED AND TRANSLITERATED

1. Barabanova N. R. “Teoriia komunikatsii” v kompleksi dystsyplin dlia pidhotovky [“Theory of communication” disciplines together to prepare] / N. R. Barabanova // Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia. – 2010. – № 1. – S. 62-68. (in Ukrainian)
2. Varenko V. Kompetentnisnyi pidkhid u pidhotovtsi maibutnikh dokumentoznavtsiv na prykladi dystsypliny “Informatsiino-analitychna diialnist” [Competence approach in the preparation of the future document specialists on the example of discipline “Information and analytical activity”] / V. Varenko // Visnyk Knyzhkovoï palaty. – 2012. – № 10. – S. 28-30. (in Ukrainian)
3. Matviienko O. V. Dokumentoznavcha osvita: problemy ta perspektyvy rozvytku praktyky ta naukovykh doslidzhen [Documents new education: problems and prospects of practice and research] / O. V. Matviienko // Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia. – 2009. – № 4. – S. 17-22. (in Ukrainian)
4. Navchalna prohrama z dystsypliny “dokumentoznavstvo” dlia spetsialnosti 6.020100 “dokumentoznavstvo ta informatsiina diialnist” [The curriculum for the discipline “Documentation” for the specialty 6.020100 “document science and information activities”] / Yevropeiskyi universytet, kafedra dokumentoznavstva ta informatsiino-analitychnoi diialnosti. – K., 2008. (in Ukrainian)
5. Slobodianyuk M. S. Stanovlennia ta rozvytok vyshchoi dokumentoznavchoi osvity v Ukraini [The formation and development of higher documental education in Ukraine] / M. S. Slobodianyuk // Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia. – 2011. – № 3. – S. 4-5. (in Ukrainian)

Аннотация. Статья посвящена исследованию профессиональной подготовки документоведов в информационной среде. В статье актуализируется вопрос документоведческого образования в социально-педагогической исследовании; образование рассматривается как часть социальной сферы, выделяются способы реализации социального заказа образования, изучается влияние образования документоведов на социальное развитие и общественный прогресс.

Проведенный анализ исследований документоведческого образования свидетельствует, что в образовательной практике наработан значительный арсенал педагогических идей, однако теоретическое осмысление педагогического опыта происходит чрезвычайно медленно. Очевидно, что развитие специальности «Документоведение и информационная деятельность» требует разработки теоретических основ педагогики профессионального образования документоведов, что, в свою очередь, сможет обеспечить качественную и профессиональную подготовку специалистов.

Ключевые слова: документовед, информационная среда, образование, педагогические исследования.

Abstract. The article is devoted to the investigation of the professional training of documentary specialists in the information environment. The issues of documental education in social and educational research are updated in the article; education is considered as a part of social sphere; the ways to implement of social order in documental education are defined; the influence of documental education at social development and social progress is studied.

The analysis of the recent researches of documental education proves that in educational practice a significant arsenal of teaching ideas has already been worked out, however, theoretical understanding of the teaching experience is extremely slow. Obviously, the development of the scientific discipline “Documentation and informational activity” needs to develop a theoretical framework of pedagogy of professional education of documentary specialists, which, in turn, will be able to provide quality and professional training.

Key words: documentary specialist, information environment, education, educational researches.

Стаття надійшла до редакції 13.05.2016

Г. В. Шелюк

СПЕЦИФІКА ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ПОЧАТКОВИХ ШКОЛАХ Св. СИНОДУ (НА МАТЕРІАЛАХ ЖУРНАЛУ «ЦЕРКОВНО-ПРИХОДСКАЯ ШКОЛА»)

Анотация. У статті на матеріалах журналу «Церковно-приходская школа» розкрито специфіку виховного процесу у початкових школах Св. Синоду. З'ясовано, що виховання у цих школах здійснювалось спільно